

Vaig decidir que la responsabilitat era meva

La tecnologia, un aliat de la inclusió educativa

per Isabel Andrades Pelayo i Paulina Bánfalvi Kam

En la dècada dels noranta, dos esdeveniments van remoure l'educació per a posar el focus en una educació inclusiva: el congrés de Jomtien a Tailàndia el 1990 i la Declaració de Salamanca el 1994. Els responsables polítics i experts de tots els països s'adscriuen a aquesta idea i prometen treballar amb urgència per construir entorns educatius que responguin a les necessitats de tots els alumnes, per una educació que pivoti al voltant de conceptes inclusius. Han passat trenta anys i encara avui la majoria de docents reconeixen trobar-se amb nombrosos límits i barreres per a garantir aquesta inclusió.

Però, què entenem per inclusió? Diem que influir és “no deixar fora a ningú”, però fora de què? Del nostre grup, del nostre context, de la nostra realitat, del nostre estàndard, del que nosaltres considerem correcte, adequat, desitjable? Incloure no és actuar perquè algú compleixi els nostres requisits, sinó oferir un entorn que compleixi amb els seus.

L'ús de la tecnologia educativa permet oferir aquests entorns. Facilita donar resposta als diferents perfils, ritmes i expectatives d'aprenentatge generant bancs de recursos

Incloure no és actuar perquè algú compleixi els nostres requisits, sinó oferir un entorn que compleixi amb els seus

amb diferents nivells de complexitat i a través de canals diversos d'accés a la informació; permet als alumnes accedir a aquests recursos en temps asíncron, respectant els ritmes i horaris; debat i interactuar des de diferents nivells –docent/alumne; docent/grup i alumnes entre ells-; gestionar amb major tranquil·litat el temps de resposta, interacció, feedback i metacognició tant de l'alumne com del docent; compartir aprenentatges, dubtes i reflexions entre tot l'alumnat, servint com a models i oportunitats de millora. A més, permet al docent el seguiment i traçabilitat de la feina dels seus alumnes un a un, alhora que contribueix a construir un perfil d'aprenentatge més complet i complex, oferir oportunitats per a l'expressió de l'aprenentatge a través de diferents canals i responent a les preferències i interessos dels alumnes. Per últim, la gravació de sessions ofereix una excel·lent oportunitat per a l'autoavaluació docent, avaluació entre docents, observació de les actituds, disposicions i respostes de l'alumnat, metacognició dels alumnes i docents, revisió de continguts, extracció d'evidències d'aprenentatge i l'ús de diverses eines d'avaluació orientades a la millora dels processos d'aprenentatge dels alumnes.

Però, estem aprofitant tot aquest potencial? En les últimes dècades el gran nombre de metodologies d'innovació educativa i, més recentment, amb la crisi sanitària, el salt a entorns digitals i en línia, han generat una falsa imatge de resposta inclusiva. Les aules i els discursos s'han omplert de nous conceptes, aplicacions i eines, tanmateix la inclusió continua sent una assignatura pendent, per què?

En les últimes dècades, el gran nombre de metodologies d'innovació educativa i amb la crisi sanitària, el salt a entorns digitals han generat una falsa imatge de resposta inclusiva

INNOVACIÓ DOCENT VS. INNOVACIÓ METODOLÒGICA

Fa poc temps, he tingut l'oportunitat de participar en un màster en educació, tecnologia i innovació, rol que he compaginat com a tutora en tallers d'aprenentatge en línia per a alumnes de primària i de secundària. Com a alumna m'he vist en un context en línia en el qual la majoria del professorat exercia amb les mateixes dinàmiques que fa vint-i-cinc anys, igual que els meus professors de la facultat de magisteri. Classes unidireccionals en les quals el docent es limita a la lectura d'apunts i on els alumnes ens havíem de limitar a escoltar. Els múltiples recursos per a la interacció i la inclusió dels diferents perfils d'aprenentatge, punts de partida, expectatives i experiència professional, no es tenien en compte per gran part d'aquest professorat ni a l'hora d'organitzar els temps i recursos, ni tampoc per als agrupaments i processos d'avaluació. Ens parlaven de les oportunitats que els contextos en línia oferien per a la inclusió, a la mateixa vegada que es resistien a utilitzar-los i ens tractaven a tots per igual.

Mentrestant, com a tutora de tallers en línia sí que he pogut evidenciar com, el meu enfocament, la meua obsessió per a donar resposta a tots ells, la meua actitud per observar i esbrinar els motius anaven a favor de la inclusió, més enllà dels mètodes i eines.

La Lucia va començar sent la més petita d'un grup avançat, a la meitat del curs, amb uns processos de pensament i aprenentatge justos, desorganitzats i mandrosos. Dispersa, amb dificultats per a focalitzar el seu pensament i argumentació, semblava que sempre se sortia per la

tangent, incapaç de concloure o raonar fent ús de les evidències i relacions al seu abast. Vaig decidir des d'un principi que la responsabilitat no era seva, sinó meua, i que el seu temps era un altre. Lenta, però sense fer un pas enrere, cada dia semblava que s'obria una mica més. Sense endarrerir la resta del grup, vaig reflexionar sobre els meus objectius, vaig modular els recursos per a donar resposta al seu perfil i vaig oferir a cada una de les seves aportacions, un retorn precís i concís que l'ajudés a avançar un pas cada vegada més lluny. Un curs després, la Lucia ha tornat amb nosaltres. Ha canviat les seves actituds i disposicions per a pensar i participar, mostrant un pensament reflexiu, focalitzat, analític i a vegades, amb gran creativitat. La Lucia va guanyar en confiança i aquesta confiança l'ha portat a trobar el seu camí.

L'Albert no volia connectar-se. Apagava la càmera, cridava i feia rebequeries i, en les poques ocasions que la seva família aconseguia que es connectés, es negava a participar. Vaig decidir que la responsabilitat no era seva, sinó meua. I em vaig preguntar quins eren els motius de la seva actitud. Vaig provar una cosa, després una altra i, finalment, vaig decidir que aquell grup no era el seu. El canvi va obrar el miracle. En descobrir perfils més afins es va animar a participar-hi i a implicar-s'hi. L'Albert parla poc i jo he de respectar-ho. Per aquest motiu em fixo en la qualitat de les seves aportacions i no en la quantitat, i espero pacientment "el seu moment". Em vaig guanyar el seu respecte, respectant els seus temps, i em va premiar amb un fabulós producte final, que anava més enllà de l'esperat.

El grup de ciències va ser un repte des del principi. Tots i cadascun dels alumnes mostraven un perfil amb el focus a les dades, obtinguts de memòria, sense comprensió ni relació. Individualistes i personals, no s'escoltaven entre si, no reflexionaven sobre les intervencions dels altres, no feien els treballs que se'ls proposaven, no prestaven atenció, no cooperaven. Vaig decidir que la responsabilitat no era seva, sinó meva. Vam continuar insistint oferint un feedback que provoqués metacognició, la reflexió sobre els seus processos de pensament i el canvi d'actituds cap a la col·laboració i la construcció de sinergies per a abordar l'objectiu comú i créixer sobre si mateixos. Per què? Per a què?, preguntaven després de cada intervenció. A final de curs, ens van fer un fantàstic regal. Quan vam arribar, els vam trobar debatent, escoltant-se, interactuant, compartint, cooperant, construint sobre les idees dels altres, focalitzats en les causes, les conseqüències, les relacions, les dades i evidències extretes d'una investigació que busca comprendre i no només retenir.

Les nostres respostes es van gestionar a través de l'ús de diverses plataformes, aplicacions, recursos i eines digitals, que van facilitar la nostra feina i la van fer més eficaç. Però, la inclusió dels alumnes, el mèrit d'aconseguir la seva implicació en processos d'aprenentatge que els facin gaudir i comprendre el seu rol d'aprenent, a sentir-se valorats i respectats en la seva individualitat, connectats entre si a través dels seus interessos, aportant i cooperant per a obtenir un objectiu comú que serveix de repte i estímul a les seves fortaleces, que els fa sentir l'emoció d'un assoliment a través d'un procés de superació personal, guiat pel docent i les sinergies dels seus

companys, això no depèn de les eines, ni dels mètodes, ni dels recursos. Depèn únicament de mi.

Tant de bo innovéssim més en docents que en models i mètodes.

Isabel Andrades Pelayo és mestra i PT en un CEEE. Màster en educació, tecnologia i innovació (VIU). Experta en altes capacitats (UNIR). Personalització i destreses de pensament (Ikigai). Professora d'Ikigai, tallers en línia per al desenvolupament de destreses de pensament.

Paulina Bánfalvi Kam és autora del llibre i blog "La Rebel·lió del Talent". Delphi sobre personalització de l'aprenentatge (Impuls Educació). Traductora del llibre "Desenvolupament emocional i social de l'alumnat amb alta capacitat". Participant en diversos congressos nacionals i internacionals. Professora del mòdul desenvolupament del talent (UIB 2018-2019). Formadora de docents. Professora de secundària (IGCSE Enterprise), i professora en tallers Ikigai per al desenvolupament de destreses de pensament.